TIJDBEELD

Zutphen

IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1

Introductie

Op dit moment worden verbouwingsplannen voorbereid voor het pand IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 in Zutphen. Het deel aan de IJsselkade is een gemeentelijk monument, het deel aan de Marspoortstraat is rijksmonument. Vanwege de monumentenstatus en de prominente ligging aan de IJsselkade, zal bij de beoordeling van de plannen de cultuurhistorische waarde van het gebouw een rol spelen. Om deze waarde te kunnen duiden, heeft de gemeente heeft om een bouwhistorisch onderzoek gevraagd. Dit onderzoek moet inzicht geven in de bewaard gebleven historische structuur en de daarin te onderscheiden tijdlagen. Aan de hand van de resultaten daarvan, kan vervolgens bepaald worden welke cultuurhistorische waarden bij de verbouwing in het geding kunnen zijn en waar ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen.

Het onderzoek heeft bestaan uit het in kaart brengen van de bouwgeschiedenis van het huis en het opstellen van een cultuurhistorische waardering. Het veldwerk heeft plaatsgevonden op woensdag 20 januari 2015. Daarnaast zijn in het Regionaal Archief Zutphen relevante archiefbronnen, historische foto’s en bouwtekeningen geraadpleegd en is informatie uit de bestaande literatuur bij het onderzoek betrokken. In het Zutphense archief ontbreken alle historische bouwtekeningen van Marspoortstraat 1, ook verbouwingstekeningen van een grote naoorlogse verbouwing van beide bouwdelen bleken hier niet bewaard. Ook de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort heeft geen historische bouwtekeningen van de onderzochte panden. Deze beperking heeft tot een aantal onbenoemde perioden en aannames geleid in de gepresenteerde tijdlijn.

beschrijving
De panden IJsselkade 12 en Marspoortstraat 1 vormen een architectonische eenheid op de noordelijke hoek van de IJsselkade en de Marspoortstraat. De huizen zijn gebouwd op taps toelopende plattegronden en tellen boven een souterrain drie bouwlagen onder een schilddak. De voorgevel is uitgevoerd als symmetrische lijstgevel met afgeronde hoek, afgesloten met een doorlopende kroonlijst.
Tegen de achtergevel staat een verdiepingloze aanbouw op een achterterrein dat toegankelijk is via de Oude Wed.

Voorgevel van IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1

Achtergevels van IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1.

Markering van IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 op de huidige kadastrale ondergrond.

Advies en waardering

Samenvatting van de bouwgeschiedenis

De panden IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 zijn als twee afzonderlijke woningen gebouwd kort na 1870 en maken onderdeel uit van de stadsuitleg van Zutphen aan de IJssel in de tweede helft van de 19e eeuw. In het begin van de 20ste eeuw is in IJsselkade 12 een kassierskantoor gevestigd, dat in 1919 wordt overgenomen door de bank van H. Oyens en Zonen. Na de overname wordt het pand verbouwd, waarbij een nieuwe grote betonnen kluis in het souterrain geplaatst wordt. De indeling van het bankkantoor en de overige ruimten op de bel-etage en in het souterrain worden in 1935 gewijzigd. Een meer ingrijpende verbouwing volgt omstreeks 1960-1965, waarbij IJsselkade 12 samengevoegd wordt met Marspoortstraat 1 en de indeling van souterrain, bel-etage en de verdieping gewijzigd worden.
Aan de verschillende verbouwingen zijn geen waarden toe te kennen. Door de schaal, materialisatie en detaillering hebben deze veranderingen door het bankwezen in toenemende mate tot een substantiele verstoring van het historische beeld geleid. Met name de oorspronkelijke opzet van het interieur is daardoor vrijwel onherkenbaar. De waardering is onderverdeeld in de volgende deelwaardestellingen:

Algemene historische waarden / waarden vanuit de gebruikshistorie

Door verschillende verbouwingen in de loop van de 20ste eeuw, zijn er in het pand zeer weinig onderdelen bewaard gebleven, die direct herinneren aan de wooncultuur van omstreeks 1870. De gaaf bewaard gebleven, betonnen kluis met kluisdeur(en) in het souterrain vormt een tastbare herinnering aan de functie van het pand als bankgebouw vanaf het begin van de 20ste eeuw.

Architectuurhistorische en bouwhistorische waarden

IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 is waardevol als representatief en karakteristiek voorbeeld van voorname woonhuisarchitectuur in sobere, eclectische stijl. Het architectonische hoofdconcept - lijstgevel met afgeronde hoek, doorlopende kroonlijst en cordonlijsten, horizontale gevelgeleding en opeenvolgend ritme van de vensters - is relatief gaaf bewaard gebleven. De verplaatsing van de ingang van IJsselkade 12 van de linkerzijde naar de hoek heeft de gaafheid van dit concept enigszins aangetast. De vensters in de voorgevel zijn allen vernieuwd, in de achtergevel van Marspoortstraat 1 zitten ter hoogte van de verdieping en tweede verdieping nog oorspronkelijke vensters.

Van de indeling, afwerking en invulling van het historische (bank)interieur zijn slechts fragmenten bewaard gebleven: de betonnen bankkluis met Lips kluisdeur en de verplaatste toegang met traphek uit 1919, twee vensterbanken uit 1870 in het vertrek aan de voorzijde op de bel-etage van Marspoortstraat 1, de trap naar de tweede verdieping van Marspoortstraat 1 en het venster met binnenluiken uit 1870 in de voormalige keuken in het souterrain van IJsselkade 12. Hoewel de publiekshal met lokettenwand van omstreeks 1965 nog intact is, vertegenwoordigt deze geen bijzondere cultuurhistorische waarde.

Stedenbouwkundige waarde en ensemblewaarden

Het pand IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 vertegenwoordigt een hoge stedenbouwkundige waarde vanwege de prominente ligging aan de IJsselkade. Het gebouw vormt samen met Marspoortstraat 2 (het zuidelijke hoekpand) de nieuwe hoofdentree van de stad vanaf de IJssel na 1870. De nieuwbouw werd door het stadsbestuur aan strikte voorschriften onderworpen. De uniformiteit in bebouwing in het IJsselkadeplan, op hoofdlijnen ontworpen door stadsarchitect Langenberg, bereikte men door de vormgeving van het exterieur van de huizen af te stemmen op dat van de hoekhuizen. Daarmee vormt IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 een zeer belangrijk en waardevol onderdeel van de stadsontwikkeling aan de IJsselkade uit de tweede helft van de 19e eeuw.

Aanbevelingen

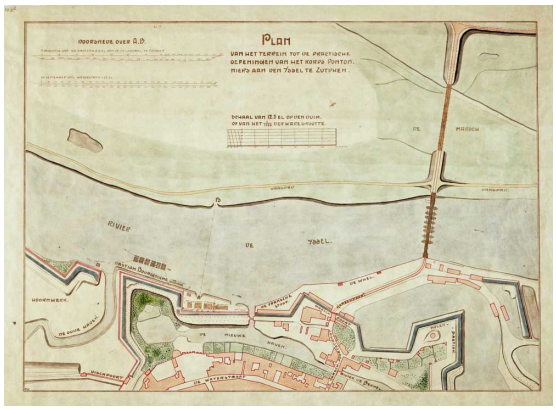
Bij de toekomstige herbestemming ligt het voor de hand om vooral in te zetten op herstel en verbetering van het exterieur. Het oorspronkelijke stedenbouwkundige en architectonische concept kan daarbij als leidraad dienen. Met name de invulling en detaillering van de gevelopeningen verdient daarbij de nodige aandacht. Gezien de ruimtelijke samenhang met de directe omgeving en met name het tegenover gelegen pand Marspoortstraat 2, is het aan te bevelen om het gevelbeeld hierop aan te passen. De historische vensterdetaillering kan afgeleid worden van enkele oorspronkelijke vensters in de achtergevel. Vanwege de omvang van het herstel, technische beperkingen en de eisen die aan de oplossing gesteld zullen worden is het zeer de vraag of voor een substantiele verbetering van het beeld een dergelijke historiserende oplossing wenselijk dan wel noodzakelijk is.
Daarnaast is het aan te bevelen om voor de kleurstelling van het exterieur door een ter zake deskundige onderzoeker een kleurhistorisch onderzoek uit te laten voeren.

1850-1870

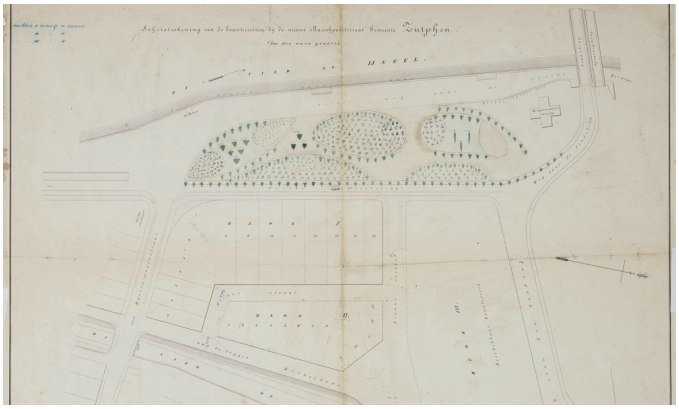
Aanleg van de IJsselkade

Tot in de tweede helft van de 19e eeuw werd het aanzicht van Zutphen aan de IJssel bepaald door de schipbrug en de in de 17e eeuw voltooide vestingwerken. Het militaire karakter van de terreinen aan de rivier vormden een belemmering voor handel en scheepvaart. Voor het aanleggen van (steeds groter wordende) stoomschepen en het laden en lossen van handelswaar was in Zutphen onvoldoende ruimte beschikbaar. Plannen van het stadsbestuur voor verbetering van deze situatie stuitten telkens op bezwaren van het Ministerie van Oorlog, vanwege de aantasting van de verdedigingswerken. Een koerswijziging in het landelijke defensiebeleid in de loop van de 19e eeuw (Zutphen ging ‘slechts’ als voorpost en bruggenhoofd fungeren) bood kansen voor vernieuwing.
Het rivierfront van de gesloten vestingstad verandert ingrijpend als kort na 1850 een deel van de vestingwerken aan de IJssel gesloopt mogen worden en er ruimte ontstaat voor het vergroten van de binnenhaven en de aanleg van een kade. De plannen voor de aanleg van de IJsselkade zijn in 1855 uitgewerkt door stadsarchitect A.B.W. Langenberg [F.W.J. Scholten, 'De aanleg van de Zutphense IJsselkade', *Oud-Zutphen*, vol. 2, 1983, 49-60.].

In 1857 schrijft het stadsbestuur een prijsvraag uit voor een bebouwingsplan voor de nieuwe gronden aan de IJssel. Het streven was een uniform beeld, ‘ter verfraaiing van de stad’. De nieuwe huizen mochten alleen gebruikt worden als woon-, winkel- of koffiehuizen. Het was verboden om pakhuizen te bouwen. Het nieuwe rivierfront moest een statige uitstraling krijgen die liet zien dat Zutphen een welvarende stad was. Pas twee jaar later wees men van de vier inzenders stadsarchitect Langenberg als winnaar aan.
In 1860 werden de nieuwe IJsselkade en Marspoortstraat bestraat. Inmiddels waren ook de eerste huizen aan de kade verrezen ten zuiden van de Marspoortstraat, nadat het grootste deel van de grond door veiling in kleine percelen was verkocht. Daarbij werd als voorwaarde gesteld dat het perceel binnen achttien maanden bebouwd moest zijn. Omstreeks 1870 wordt begonnen met de bouw van het blok tussen Marspoortstraat en de Brugstraat. In 1870 wordt het perceel op de hoek van de IJsselkade en de Marspoortstraat door de stad Zutphen in erfpacht uitgegeven aan Wilhelmina Elisabeth, Mechteld van Doorninck, weduwe van Reinier Willem Tadema.

Tot de aanleg van de IJsselkade waren de gronden van en buiten de vestingwerken eigendom van het Ministerie van Oorlog en werden deze voor militaire doeleinden gebruikt. Zo wordt het terrein tussen het (linker) Bourgonjebolwerk en de Berkelmonding aangeduid als oefenterrein van de pontonniers. Zij waren belast met de bouw van tijdelijke bruggen en het laden en lossen van schepen (kaart 1843, RAZ).

Het noordelijk deel van de IJsselkade werd vanaf omstreeks 1870 ontwikkeld. Op deze schetstekening uit 1868 is het ontwerp van de invulling van de IJsselkade tussen Marspoortstraat en Brugstraat weergegeven (Ontwerp omgeving Marspoortstraat, RAZ).

Vanaf het begin van de 17e eeuw werd het IJsselfront in Zutphen gedomineerd door de schipbrug en de vestingwerken. Schepen konden aanleggen in de Berkelhaven binnen de vesting en laden en lossen aan weerszijden van de brug. De hoofdroute vanaf de IJssel loopt over de brug, via de Marspoortstraat, waar men via drie Marspoorten de markten kan bereiken (uitsnede kaart J. Blaeu, ca. 1650, RAZ).

den als thans, daar de handel geheel stil ligt."

— De prijs van *f* 500, ten vorigen jaren uitgel
dengene, die het beste plan zou leveren tot bebouwing
groote plein bij den IJssel, te Zutphen, is behaald
heer *A. B. W. Langenberg*, wiens ontwerp, geteek
Architectura, door den Raad van die stad de bekro
waardig gekeurd.

— Donderdag aanst. worden te 's Gravenhage verw
officieren, onderofficieren en manschappen der vers
regimenten infanterie, uitmakende het personeel der
schietschool, welker oefeningen den 15den dezer in d

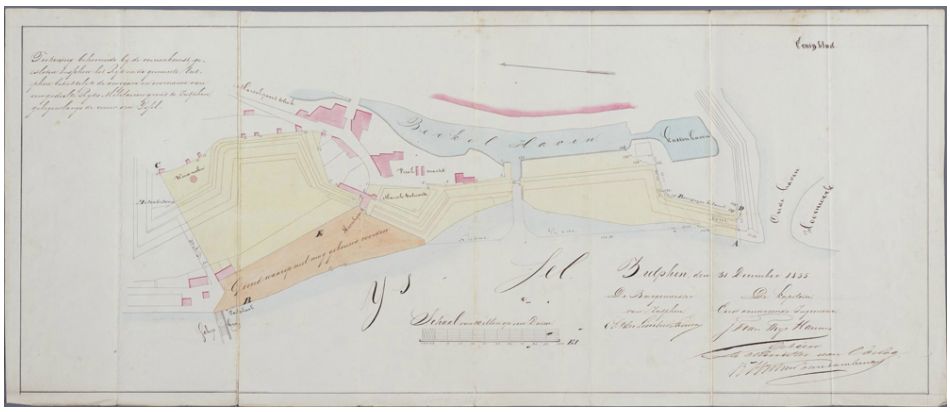
Met zijn ontwerp 'Architectura' won stadsarchitect Langenberg in 1859 de prijsvraag voor het beste bebouwingsplan van de IJsselkade. Zijn ontwerp is helaas niet bewaard gebleven.

Deze foto toont de situatie aan de IJsselkade in 1863 met de oude stadskraan en de in 1858 aangelegde noodbrug. Het deel van de kade ten zuiden van de Marspoortstraat is inmiddels voorzien van nieuwe bebouwing. Het huis op de zuidelijke hoek van de Marspoortstraat (tegenover IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1) is al voltooid, terwijl aan de noordzijde nog oudere bebouwing staat (RAZ).

Ook op deze afbeelding van kort voor 1870 is te zien dat de bebouwing op het zuidelijk deel van de IJsselkade als eerste tot stand kwam (Gelders Archief).

Tot de aanleg van de IJsselkade waren de gronden van en buiten de vestingwerken eigendom van het Ministerie van Oorlog en werden deze voor militaire doeleinden gebruikt. Zo wordt het terrein tussen het (linker) Bourgonjebolwerk en de Berkelmonding aangeduid als oefenterrein van de pontonniers. Zij waren belast met de bouw van tijdelijke bruggen en het laden en lossen van schepen (kaart 1843, RAZ).

1870

Nieuwbouw van IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1

Vrij kort na 1870 zal de noordelijke hoek van de Marspoortstraat met de IJsselkade bebouwd zijn met het huidige pand IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1. De oorspronkelijke bouwtekening bleef niet bewaard en ook de ontwerper is onbekend. De bouw van nieuwe huizen in het IJsselkadeplan was aan strikte regels gebonden. De voorgevels moesten in een gesloten rooilijn aan de straat gebouwd worden en de ontwerptekeningen moesten ter goedkeuring aan de stadsarchitect voorgelegd worden. Aan deze voorwaarden lag de wens van een uniform rivierfront met kapitale woningen ten grondslag. De Marspoortstraat werd in de nieuwe stadsaanleg de hoofdentree van de stad. De bestaande structuur in het verlengde van de markten werd daarvoor verbreed, verlengd en rechtgetrokken. Uniformiteit in de nieuwbouw bereikte men verder door het voorschrift dat het ontwerp van het exterieur van de huizen afgestemd moest worden op dat van de hoekhuizen. Van Marspoortstraat 2, gelegen op de hoek van IJsselkade en Marspoortstraat, is bekend dat stadsarchitect Langenberg een ontwerp tekende. De aansluiting van de Marspoortstraat op de kade werd extra gemarkeerd door beide straathoeken met een rond lopende rooilijn uit te voeren. Vergelijkbare oplossingen paste men in deze periode ook elders in de stad toe. [A.G. Oldenmenger, Adriaan Barent Willem Langenberg, Zutphens architect en ambtenaar, doctoraalscriptie Radboud Universiteit, 2006, p 93 e.v.]

De panden IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 vormen een architectonische eenheid en zijn oorspronkelijk als twee afzonderlijke woningen ontworpen. Het gebouw telt drie bouwlagen boven een souterrain onder een evenwijdig aan de voorgevel lopend schilddak. De huizen zijn niet even groot, de voorgevel van IJsselkade 12 telt zeven vensterassen, die van Marspoortstraat 1 vier vensterassen. De scheidingsmuur tussen de huizen deelde de licht risalerende hoek oorspronkelijk in twee gelijke delen, vanwege de vensterindeling knikt deze muur aan de gevelzijde in het voordeel van IJsselkade 12.

De vroegste bewaard gebleven bouwtekening van IJsselkade 12 waarop gehele plattegronden getekend zijn dateert uit 1935. Behoudens enkele kleine aanpassingen ten behoeve van een kantoorfunctie op de begane grond geeft deze tekening nog vrijwel de oorspronkelijke indeling weer. Van Marspoortstraat 1 bleven in het geheel geen historische bouwtekeningen bewaard.

Het souterrain was aan de voorgevelzijde ingedeeld met drie vertrekken en aan de achterzijde de keuken. Op de bel-etage was de indeling vrij traditioneel met een entree via een portiek en daar achter een hal met een bordestrap naar de verdieping. Aan de linker zijde was een kamer-en-suite met aan de tuinzijde een serre. De indeling op de verdiepingen was in grote lijnen direct afgeleid van die op de begane grond. Boven de serre was aan de achterzijde een balkon gerealiseerd.

Van de oorspronkelijke indeling van Marspoortstraat 1 is veel minder bekend. Afgaand op de huidige indeling zal de rechterzijde op de begane grond en de verdieping een kamer-en-suite gehad hebben met links daarvan een gang/hal en op de verdieping een overloop. Van de oorspronkelijke trap bleef het gedeelte van de

verdieping naar de tweede verdieping bewaard in de vorm van een bordestrap met gietijzeren balusters.

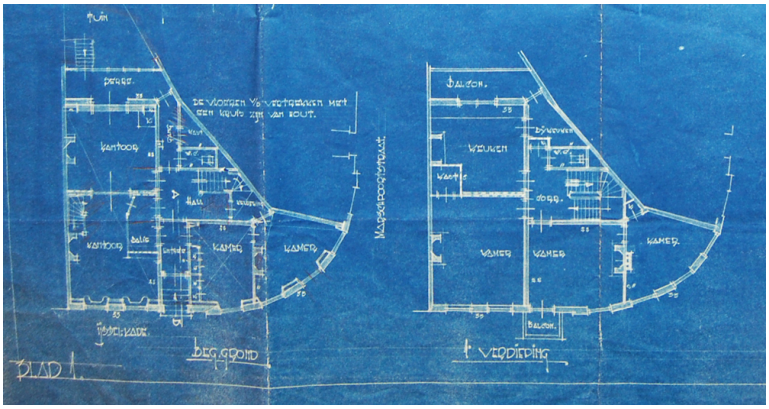
De vensters in de gepleisterde voorgevel waren op de eerste en tweede verdieping op uniforme wijze vormgegeven met schuifvensters en boven de beide entrees een balkon dat toegankelijk was via dubbele glasdeuren. Alle vensters, behoudens die van het souterrain, waren voorzien van persiennes.

Op historische foto's is te zien dat op de verdieping het middelste venster in de ronde hoek ook voorzien was van een balkon. Dit balkon was een stuk ondieper dan die boven de entrees vormgegeven en opvallend is dat het achterliggende venster van dit balkon gewoon met een schuifraam uitgevoerd was. Kennelijk was dit balkon alleen om esthetische redenen aangebracht, mogelijk als tegenhanger van het forse rondlopende balkon van het tegenover liggende pand Marspoortstraat 2. Onbekend is of dit balkon al tot de oorspronkelijke opzet van het huis behoorde.

De indeling van de achtergevel werd zoals destijds gebruikelijk veel soberder dan de voorzijde uitgevoerd met op de verdieping (gekoppelde) schuifvensters. De keuken in het souterrain kreeg daglicht via een breed venster onder de serre dat inclusief de binnenluiken in oorspronkelijke staat bewaard bleef.

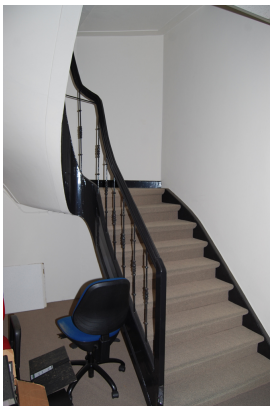
Zicht op IJsselkade 12 en de van het station afkomstige stoomtram, die via de Marspoortstraat naar het centrum gaat. Op de foto is duidelijk te zien dat naar het balkon in de ronde hoek geen deuren zijn. Achter het balkon is een schuifvenster aanwezig.

Plattegronden uit 1935 (bestaande toestand) waarop grotendeels de oorspronkelijke indeling van IJsselkade 12 te zien is.

Breed venster met binnenluiken uit omstreeks 1870 in de achtergevel van het souterrain van IJsselkade 12. Hier was oorspronkelijk de keuken gelocaliseerd.

Van het oorspronkelijke laat 19e-eeuwse trappenhuis in Marspoortstraat 1 is alleen de trap van de verdieping naar de tweede verdieping bewaard gebleven.

Ansichtkaart van de Marspoortstraat uit 1904, met links Marspoortstraat 1 (RAZ).

1919

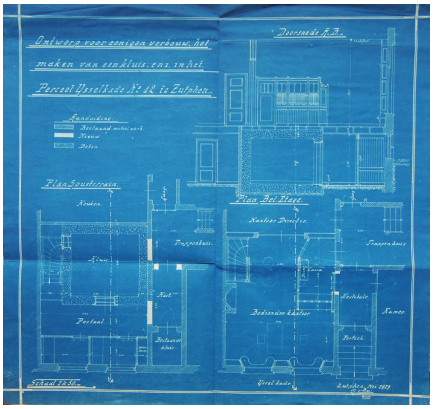
Verbouwing van het bankgebouw

In het begin van de vorige eeuw was het kassierskantoor van W.H. Schukking in IJsselkade 12 gevestigd. In 1919 werd het kantoor overgenomen door de in Amsterdam gevestigde bank van H. Oyens en Zonen, die hier een bijkantoor opende. Al in 1915 was aan Schukking door B en W een bouwvergunning verleend, waarvan de werkzaamheden kennelijk nog niet uitgevoerd waren. Mogelijk had de op handen zijnde overname hiermee te maken. Pas in mei 1919 wordt een nieuwe tekening van een verbouwing, opgesteld door architect W.J. van Loo, bij het bestaande dossier gevoegd.

Het plan betrof het maken van een grote betonnen kluis in het souterrain met tegen de voorgevel twee ‘knipkamertjes’ waar de clientèle van de bank coupons van de bij de bank in bewaring en beheer gegeven aandelen kon knippen om deze te incasseren. De bestaande kluis, onder de portiek van de entree, werd buiten gebruik gesteld. De nieuwe ruimten werden toegankelijk gemaakt via een nieuwe trap die op de bel-etage uitkwam in het ‘bediendenkantoor’. Grenzend aan de vestibule kwam in dit kantoor een met traliewerk beveiligde ‘cassa’ met een loket.

De zware kluissdeur van de kluis (fabrikaat Lips - Dordrecht) in het souterrain.

Bouwtekening uit 1919 met links weergegeven de kluisruimte in het souterrain, rechtsonder de nieuwe plattegrond van de bel-etage.

De toegang naar de kluisruimte in het souterrain met houten traphek bleef bewaard maar werd in 1935 wel een stukje naar achteren verplaatst.

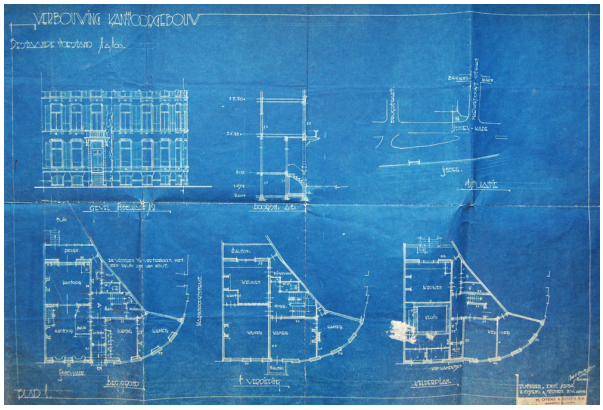

Overzicht van de IJsselkade ter hoogte van nr. 12 in 1917 (RAZ).

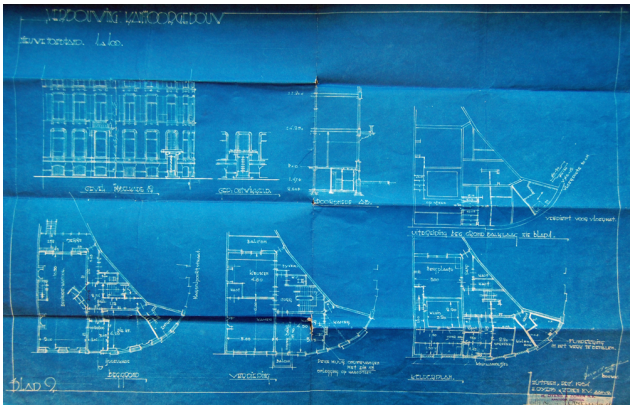
1935

Eind 1934 diende de NV H. Oyens en Zonen een verzoek voor een bouwvergunning is voor het verbouwen van de bel-etage van IJsselkade 12. Het plan betrof het uitbreiden van het bankkantoor met de overige ruimten op de bel-etage en het apart toegankelijk maken van de woning op de verdiepingen. Aan de voorzijde werd de kamer van de directeur met het bedienden kantoor verbonden en werd een spreekkamer uitgespaard. Daardoor moest de entree naar de rechter zijde verplaatst worden. Midden in de kwartronde gevelrisaliet realiseerde men ter plaatse van een bestaande vensteras een nieuwe entree. Het balkon op de verdieping ter plaatse was eerder al verwijderd. De oude entree veranderde men in een venster. De trap naar de kluisruimte werd een stukje naar achteren verplaatst, daarbij werd het bestaande traphek waarschijnlijk hergebruikt.

In de hal werd het in 1919 gemaakte portaaltje vervangen door een tweetal loketten. De constructieve gevolgen van deze ingreep bestonden uit het ondervangen van de verdiepings- en de bel-etagebalklaag met een aantal stalen profielbalken.

Bouwtekening met de bestaande toestand in 1935 (RAZ).

Bouwtekening van het verbouwingsplan in 1935 (RAZ).

Bij de verbouwing in 1935 werd de entree van IJsselkade 12 verplaatst van de linkerzijde naar de hoek. Sporen van de voormalige (dichtgezette) entree tekenen zich onder het balkon nog af in de gevel.

1960-1965

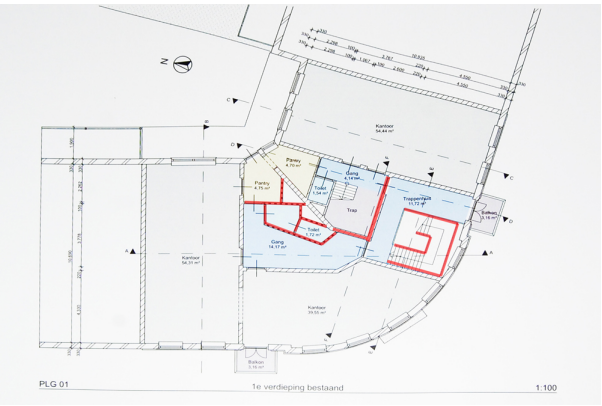
Waarschijnlijk in het begin van de jaren ’60 vond een zeer ingrijpende verbouwing plaats, waarbij IJsselkade 12 samengevoegd werd met Marspoortstraat 1 en de woonruimte op de verdiepingen bij het kantoor getrokken werd. Op de bel-etage kwam centraal op de plattegrond een grote publiekshal met een lokettenwand. De entree moest daarvoor aangepast worden. De verdieping maakte men toegankelijk met een nieuw trappenhuis aan de voorzijde. De bel-etage en de verdieping kregen een nieuwe indeling waarvoor het bestaande interieur vrijwel volledig gestript werd. Op de bel-etage verdween het grootste deel van de gemeenschappelijke scheidingswand tussen de beide huizen. Het resterende deel van deze muur kwam te rusten op een zware betonconstructie.

latere veranderingen

Ook later vonden nog enkele aanpassingen plaats. Het meest in het oog springend was het doortrekken van de kap over het achterste deel van het huis in de vorm van een afgeplat schilddak. Daarbij bleven de oorspronkelijke spanten aan de gevelzijde bewaard. Een andere opvallende verandering betrof het integraal vervangen van alle ramen in de voorgevel op de bel-etage en de verdiepingen door vast glas. Ook aan de achterzijde werden enkele gevelopeningen gemoderniseerd. Waarschijnlijk uit dezelfde periode dateren de uitbouwen op de bel-etage aan de achterzijde waar een pantry en sanitaire ruimten in ondergebracht zijn.

Huidige toestand van de bel-etage, met daarop in rood de na 1960 gewijzigde indeling.

Huidige toestand van de verdieping, met daarop in rood de na 1960 gewijzigde indeling.

Huidige toestand van souterrain, met daarop in rood de na 1960 gewijzigde indeling.

De omstreeks 1965 vernieuwde publiekshal in de richting van de nieuwe entree.

De lokettenwand in de hal.

Het omstreeks 1965 vernieuwde trappenhuis.

Meer recent is de kapconstructie van het oorspronkelijke schilddak verlengd tot over het achterste deel van het huis. De oorspronkelijke kapspanten aan de gevelzijde bleven bewaard.

Zicht op de huidige entree van IJsselkade 12, vernieuwd omstreeks 1965.

Zicht op één van de gemoderniseerde vensters, met links de vernieuwde deur naar het balkon boven de entree van Marspoortstraat 1.

Colofon

IJsselkade 12 - Marspoortstraat 1 in Zutphen
bouwhistorische verkenning
ARCX-rapport 0902

© ARCX 22 januari 2016

Onderzoek: ARCX Bergstraat 41 6981 DB Doesburg
telefoon 0313 650190 www.arcx.nl

i.s.m. Belfort Cultuurhistorie en Monumenten, Doetinchem.

Opdrachtgever: Ef Beheer BV

Veldwerk, archiefonderzoek, tekst en foto's: Peter Boer en Jacco Vromen

Historische afbeeldingen: Regionaal Archief Zutphen

ARCX aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Bijlagen

- Bronnen en literatuur